

PAPERAM. PAPERASSA O... EXPEDIENTEIG?

Carola DURAN I TORT

L'alt grau de burocratització que domina totes les administracions i entitats de projecció pública dificulta en gran manera els tràmits que el subjecte passiu —si us plau, per força— ha de superar en les seves relacions amb els poders públics.

Tot aquest conjunt de gestions, papers, tràmits, dilacions, etc., que alenteixen la solució dels afers no ha trobat un nom prou explícit d'ençà la recuperació de la gestió administrativa en l'àmbit de la llengua catalana. És cert que els mots *paperam* i *paperassa* han estat utilitzats amb aquest valor, però, si considerem els mecanismes creatius del nostre llenguatge, el sufix *-am* dóna un valor de conjunt, de totalitat. Així tenim *velam*, pel conjunt de veles d'una nau, d'un envelat; *costellam*, per la suma de les quadernes que formen un buc, etc. En aquest sentit, *paperam* representaria només un conjunt de papers. El sufix *-assa* té un valor augmentatiu i un pèl despectiu: *donassa*, o bé un valor de residu com *colomassa* o *gallinassa*. Així, doncs, *paperassa* equivaldria, amb un cert deix irònic, a tots els papers produïts per un afer.

La complexa noció de tràmits, visites, gestions, citacions, etc., i, a més a més, oficis, instàncies, informes, diligències, etc., potser no queda prou recollida en les accepcions esmentades més amunt. De la consulta continuada de la premsa en català del darrer terç del segle XIX es desprèn l'ús habitual d'un terme que recull amb molta més precisió el concepte dels tractes conflictius amb l'Administració i la complicació dels seu mecanisme intern. Aquest mot no és altre que *expedienteig*.

Ni el *Diccionari General de la Llengua Catalana* ni el *Diccionari de l'En-*

ciclopèdia Catalana no recullen aquest mot. El *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana* cita el mot *expedienteig* sense cap definició a l'entrada *impedir*. Hem d'anar al *Diccionari Català, Valencià i Balear* per trobar el mot *expedienteig* amb la definició: «Formulació o maneig de molts expedients, de molta documentació legal. cast. *expedienteo*.» Consultat el *Diccionario de la Lengua Española*, trobem la definició següent: «*Tendencia exagerada a formar expedientes o a prolongar o complicar las instrucciones de ellos*», concepte que s'adiu exactament amb la noció que tenim de les relacions amb l'Administració.

La proposta de recuperació d'aquest mot és avalada per l'ús habitual que se'n feia en els mitjans de comunicació, en referir-se, principalment, als problemes que la burocràcia ocasionava als qui havien de tractar-hi.

En un article de *La Renaixensa*, titulat «La descentralització administrativa».¹ amb un valor anàleg al de les editorials dels diaris actuals, o sigui, l'expressió del pensament de la redacció sense cap firma al final, llegim:

«Prou citan fins a (...) Mrs. Batble, Focqueville y tants altres que demostra que lluny de favorir, la centralització expressada, a la pública prosperitat, la destorba y dificulta ab los procediments y dilacions de que aquí'n diuhen *expedienteix* y a Fransa *paparasserie administrative*, paraula que no té correspondència en anglès.»

Amb posterioritat² es torna al mateix concepte d'impotència davant la burocràcia estatal, formada per un estol de funcionaris que només tenien fixada la seva atenció en el proper canvi de govern, cosa que podia suposar la seva cessació sense cap mena de subsidi d'atur, en un període històric en què les alternances de liberals i conservadors al capdavant del govern es produïen amb molta freqüència.

«No és sols a Catalunya, és en lo mateix centre de la nació ahont se clama un dia y altre dia contra aquest *expedienteig* que representa una pèrdua de temps y de oportunitat inapreciables, que abat l'esperit d'empresa y la activitat individual, en perjudici de la riquesa pública y privada y que redunda en desprestigi de la administració del pays.
(...)

1. Diari *La Renaixensa*, núm. 1214 de 31 de desembre de 1882. En les transcripcions, respectem la grafia original i només hem modificat els accents, seguint les normes ortogràfiques.

2. «L'expedienteig», dins *La Renaixensa*, núm. 1233 de 14 de gener de 1883.

Los inconvenients del *expedienteig* y la indolència dels empleats no s'evitan ab llaugeras modificacions molt acertadas y justas en si mateixas, sinó ab una reforma administrativa radical y tan expansiva com econòmica, prenent exemple, en punt a la part oficinesca, del modelo indicat [la Nunciatura Apostòlica] ja que tan admirable y senzill és son sistema que com a patró se'ns recomana.»

La incapacitat de l'Administració per resoldre cap mena de petició en un temps raonable provoca també les queixes de Melcior de Palau,³ qui en un article titulat «Remeys preventius contra la crisis»⁴ proposa l'activació de la construcció de carreteres estatals com a palliatiu a la greu situació social que la crisi industrial i agrícolà provoca en amplis sectors de la població.

«Que és lo que deu ferse? Barcelona ha vist ab satisfacció que sos Senadors y Diputats, son Ajuntament y sa Diputació Provincial han acudit afanyosos impetrant del Govern lo comensament de carreteras o altrás obras públicas, però la resposta és ja sapiguda y desgraciadament verdadera —no hi ha estudis fets ni personal que a ells puga destinarse—l'*expedienteig* basat en la desconfiansa administrativa, la mania de la estadística que obliga a passar dias y dias omplint estats que ningú llegeix y la munió, cada vegada més creixent, de reals ordres prevenint travalls y detalls que a res conduheixen, han fet que en la província de Barcelona no hajan pogut terminarse en deu anys més que tres projectes de carreteras de l'Estat.»

Com a punt final de la ineficàcia, hem escollit una notícia, publicada a la secció de «Crònica general» sota el títol: «Un buròcrata modelo.»⁵

«Tractant dels mals del *expedienteig* a què són tan aficionats los empleats del Estat y Municipis, refereix un diari de Cadis lo següent cas: Se tractava d'un dictamen que debia emetre una corporació; los mem-

3. Melcior de Palau i Català (Mataró 1843 —Madrid 1910), conegut com a escriptor i poeta, era en aquest moment enginyer en cap del departament de carreteres de la Diputació Provincial de Barcelona i al seu esforç es deu la xarxa de carreteres provincials que enllaça la major part dels pobles de les comarques barcelonines. Poc després, com a membre de la comissió per a l'estudi del ferrocarril del Noguera Pallaresa, es traslladà a Madrid, on fixà residència.

4. Diari *La Renaixensa*, núm. 3151 de l'11 de març de 1886.

5. Diari *La Renaixensa*, núm. 4000 de 4 d'agost de 1887.

bres que la constituïan nomenaven una subcomissió pera estudiar l'assumpto, aquesta delegà sa tasca en lo secretari que al mateix temps delegà en l'oficial primer; aquest al segon; lo segon al tercer; l'oficial tercer en l'auxiliar y aquest, que no estava molt fet a tals cosas, cridà en son auxili al escriptent, que's comprometé a extender lo dictamen, no sense exigir avans que, en recompensa, se li concedís en faltar una quinzena a la oficina. Extès lo dictamen, cada qual lo anà presentant al superior geràrquich com treball propi, pera lo que's prenian los interessats la pena d'escriurelo de son puny y pols, y aixís arribà al secretari que, trobant-lo molt bé, cridà poch dias després al escriptent y, paraula per paraula, li anà dictant ab gran ènfasi lo que aquest últim mono de la oficina s'havia tret a forsa de desvetllaments del seu mateix caletro.»

Després d'aquest recull de proves documentades, només cal que demanem que l'*expedienteig* no arribi als extrems que aquí es palesen. ¡Que l'Administració ens escolti!